

СПОГАДИ

НЕВІДОМИЙ СПОГАД ПРО ДМИТРА ДОРОШЕНКА

(підготовка до друку, передмова і примітки Григорія Кураса)

8 квітня цього року виповнилося 125 років від дня народження нашого славного земляка, видатного українського історика Дмитра Івановича Дорошенка. Серед численних публікацій про нього особливе місце посідають спомини його колег, друзів, учнів. Саме завдяки цим свідченням сучасників ми знаємо сьогодні, якою він був неординарною й прекрасною людиною. Писати про Д. Дорошенка почали майже одразу після його смерті. Перший невеликий спогад вмістив його колега В. Гришко¹. Невдовзі з'явився теплий спомин історика І. Борщака². У 1953 р. побачив світ спеціальний випуск «Українського Літопису», присвячений пам'яті видатного вченого-патріота. В цьому малодоступному нині виданні вміщено низку цінних спогадів, передусім Н. Дорошенко, О. Шульгина, І. Токаржевського-Карашевича, Б. Крупницького та інших³. Гарний спомин про історика залишив і В. Міяковський⁴. Зрозуміло, що кожний з них подавав якусь нову, інколи зовсім невідому інформацію. Свого часу автор цих рядків розшукав невеликий спомин про Д. Дорошенка, який, очевидно, теж додає деякі цікаві штрихи до портрета нашого земляка.

Спогад був написаний І. Калиновичем на прохання невтомного архівного діяча В. Міяковського. Приблизну дату написання можна встановити завдяки листу останнього до автора від 26 вересня 1963 р. Директор Архіву-Музею Української Вільної Академії Наук (УВАН) писав, що для музею не звично повертати прийняті матеріали і просив повернути писаний олівцем примірник⁵. Отже, спомин був написаний незадовго до цього. Враховуючи, що ім'я автора практично невідоме, дозволю собі коротко зупинитись на його особі. Іван Калинович народився 27 травня 1893 р. в Кременчуці на Полтавщині. Був капітаном царської армії, а в часи української революції командував куренем, брав участь в Першому зимовому поході. Відважний вояк дослужився до полковника Армії УНР. Після поразки визвольних змагань був інтернований в польських таборях. Лише у 1922 р. йому та деяким іншим старшинам вдалося виїхати до Чехословаччини для закінчення навчання. В Українській Господарській Академії в Подєбрадах він отримав ступінь інженера. В подальші роки І. Калинович працював агрономом в Галичині, згодом через переслідування польської влади виїхав до Закарпаття. Там він учителював і займався громадською працею. За участь в організації січей був заарештований мадярами і запроторений до концтабору. З великими труднощами звільнився і переїхав з родиною до Німеччини. Був діяльним в Українській громаді і став досить близьким до гетьмана Павла Скоропадського. Після капітуляції Німеччини інж. Калинович деякий час працював в Мюнхені. А потім, як і більшість емігрантів, виїхав до США. Як відданий та видатний гетьманець, належав до Вищого Проводу Гетьманського Руху, був членом Ради. В Америці він дописував до преси, де ділився з читачами своїми спогадами учасника визвольних змагань. Як свідчив його побратим і щирий приятель В. Вакуловський, І. Калинович мав дуже добру пам'ять і був просто ходою енциклопедією⁶. Помер він 26 квітня 1973 р.

Машинопис спогадів з деякими правками автора зберігається в невеликому архіві І. Калиновича (Ф.18) в УВАН (США). Текст подається повністю, без будь-яких змін із збереженням лексичних і стилістичних особливостей автора. Виправлені лише описки та явні помилки. Скорочення розкриті в квадратних дужках. Коментарі винесено на кінець публікації.

¹ Гришко В. Останні дні професора Дмитра Дорошенка // Український Робітник (Торонто). – 1951. – 13 квітня.

² Борщак І. Дмитро Дорошенко (1882 – 1951) // Україна (Париж). – 1951. – Ч. 5. – С. 374 – 377.

³ Український Літопис (Авгсбург). – 1953. – Ч. 1.

⁴ Міяковський В. Мій спогад (Д.І.Дорошенко) // Недруковане й забуте. Нью-Йорк, 1984. – С. 427 – 429.

⁵ Архів І.Калиновича. – УВАН у США. – Ф. 18.

⁶ Вакуловський В. Помер полк.-інж. Іван Калинович // Америка (Філадельфія). – 1973. – 26 травня.